

SHAHARSOZLIKDA JAMOAT MARKAZLARINING AHAMIYATI

Fayziyev Xurshid Dilshadovich

Toshkent arxitektura-qurilish universiteti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15106316>

Shaharsozlik jarayonida jamoat markazlari muhim tarkibiy qism bo'lib, ular urbanistik muhitni shakllantirish, aholi turmush sifatini oshirish va shaharni ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi. Jamoat markazlari shahar infratuzilmasining yuragi hisoblanib, ular odamlarning ijtimoiy hayotini tashkil etish, fuqarolik faolligini oshirish, madaniy va iqtisodiy faoliyatni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Zamonaviy shaharlarning markaziy qismida joylashgan jamoat hududlari, jumladan, maydonlar, istirohat bog'lari, madaniyat va savdo markazlari shahar aholisining ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan. Ular nafaqat dam olish va muloqot maskanlari, balki shaharlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining katalizatori sifatida ham xizmat qiladi. Jamoat markazlari odatda davlat va xususiy muassasalar, transport infratuzilmalari hamda yashil hududlar bilan integratsiyalashgan bo'lib, bu ularning funksional va estetik jihatdan samarali ishlashini ta'minlaydi.

Jamoat markazlarining asosiy vazifalaridan biri – aholini ijtimoiy birlashtirish va madaniy muloqotni rivojlantirishdir. Ular shaharliklarning uchrashish, fikr almashish va umumiy manfaatlarga asoslangan faoliyat olib borishlari uchun qulay muhit yaratadi. Shu bilan birga, shahar markazlarida joylashgan madaniy obyektlar va san'at muassasalari shaharning madaniy hayotini boyitib, jozibadorligini oshiradi. Bunday markazlar jamoatchilikni jalb qilish va shahar merosini saqlab qolishda ham muhim rol o'ynaydi.

Iqtisodiy nuqtayi nazardan, jamoat markazlari shahar tijorat va biznes muhitini rivojlantirishga xizmat qiladi. Savdo va xizmat ko'rsatish obyektlarining markaziy hududlarga joylashishi, shuningdek, turistik oqimning ortishi mahalliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy shaharlarni rejalashtirishda jamoat markazlarini samarali joylashtirish orqali biznes muhitini mustahkamlash va shahar aholisi uchun qulay infratuzilma yaratish mumkin.

Ekologik jihatdan jamoat markazlari shahar landshafti va yashil hududlar bilan uyg'unlashgan holda shakllantirilishi lozim. Ko'klamzorlashtirilgan jamoat hududlari nafaqat estetik va dam olish uchun qulay bo'lib, balki ekologik muhitni yaxshilashga ham xizmat qiladi.

Havo sifatini yaxshilash, shahar mikroiklimini tartibga solish va shovqin ifloslanishini kamaytirish kabi afzalliklarga ega.

Kichik shaharlarda jamoat markazlarini shakllantirish alohida yondashuvni talab qiladi.

Ularning rivojlanish strategiyalari aholi ehtiyojlari va shahar infratuzilmasining o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq bo'lib, mahalliy resurslardan samarali foydalanish, tarixiy va madaniy merosni saqlash, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish kabi tamoyillarga asoslanadi. Bunday shaharlarda jamoat markazlari hududiy diversifikatsiya, ekologik barqarorlik va funksional moslashuvchanlik kabi omillar asosida rejalashtirilishi lozim.

Shunday qilib, shaharsozlikda jamoat markazlari strategik va funksional jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Ular shahar muhitining jozibadorligini oshirish, aholi turmush sifatini yaxshilash va iqtisodiy rivojlanishga turtki berish bilan birga, ekologik barqarorlikni ta'minlashda ham asosiy rol o'ynaydi. Zamonaviy urbanizatsiya sharoitida jamoat markazlarini samarali rejalashtirish va rivojlantirish bo'yicha kompleks yondashuvlarni ishlab chiqish shaharsozlik amaliyotining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Lynch, K. (1960). The Image of the City. MIT Press.
2. Gehl, J. (2011). Cities for People. Island Press.
3. Jacobs, J. (1961). The Death and Life of Great American Cities. Random House.
4. O'zbekiston Respublikasi Shaharsozlik Kodeksi (2022). Toshkent.
5. UN-Habitat. (2020). World Cities Report: The Value of Sustainable Urbanization. United Nations.